

Esihenkilötyön psyko- sosiaalinen kuormitus hallintaan

Verkkoseminaari 12.12.2023 klo 13–14

Aineistot ja tallenne: tyosuojelu.fi/live33

Marjo Lindeberg
tarkastaja
Anu Pulkkinen
tarkastaja

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Aineistot, tallenne ja podcast yleisökysymyksistä

- Aineistot ovat tapahtuman verkkosivulla tyosuojelu.fi/live33
- Tallenne julkaistaan tapahtuman verkkosivulla lähipäivinä.
- Chat on auki kysymyksille ja kommenteille.
- Yleisökysymyksiä käsittelemme Työsuojelua puhekielellä -podcastin seuraavassa jaksossa.

Ohjelma

- Työn psykososiaaliset kuormitustekijät
- Esihenkilötyön psykososiaalisen kuormituksen valvonnan taustaa
- Valvonnan havaintoja 2020–2023
- Mitkä ovat esihenkilötyöhön liittyvät psykososiaaliset kuormitustekijät?
- Toimenpiteet kuormitustekijöiden hallintaan
- Työnantajan valvontavastuu

Mistä puhumme,
kun puhumme työn
psykososiaalisista
kuormitustekijöistä?

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Marjo Lindeberg, tarkastaja

Työsuojeluviranomainen valvoo

- Valvomme työnantajien toimenpiteitä **haitallisen psykososiaalisen kuormituksen** ennaltaehkäisyä, vähentämistä ja hallinnan menettelyjen sekä työterveysyhteistyön toteutumisen osalta.

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Työn psykososiaaliset kuormitustekijät

- **Työn järjestelyt:** Työn määrä, aikapaine, työajat, työhön sidonnaisuus. Matkustaminen, liikkuva työ. Puutteet työvälineissä tai työolosuhteissa. Epäselvät tehtäväkuvat, tavoitteet, vastuut tai työnjako.
- **Työn sisältö:** Yksitoikkoinen työ. Työn sirpaleisuus, jatkuvat keskeytykset. Työn laadulliset vaatimukset, liiallinen tietomäärä. Kohtuuton vastuu. Jatkuva valppaana olo. Vaikeat vuorovaikutustilanteet asiakastyössä.
- **Työyhteisön sosiaalinen toimivuus:** Yksintyöskentely. Toimimaton yhteistyö tai vuorovaikutus. Huono tiedonkulku. Esihenkilön tai työtovereiden puutteellinen tuki. Häirintä ja muu epäasiallinen kohtelu. Tasapuolisen kohtelun vastainen tai syrjivä kohtelu.

“

Psykososiaalisia kuormitustekijöitä esiintyy jokaisessa työssä.

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Psykososiaaliset kuormitustekijät

- Kuormitustekijät ovat työhön tai työoloihin liittyviä tekijöitä riippumatta siitä kuka työtä tekee
- Kuormitustekijän olemassaolo ei välttämättä ole terveydelle haitallinen
- Väärin mitoitettuna, puutteellisesti hallittuina tai epäsuotuisissa olosuhteissa psykososiaaliset kuormitustekijät saattavat aiheuttaa haitallista psykososiaalista työkuormitusta
- Usein haitallista kuormitusta syntyy kuormitustekijöiden yhteisvaikutuksesta
- Myös työpaikan fyysiset kuormitustekijät, kemialliset, fysikaaliset ja biologiset tekijät sekä tapaturmavaarat voivat olla psykososiaalisia kuormitustekijöitä

Esihenkilötyön psykososiaalisen kuormituksen valvonnan taustaa

Aluehallintovirasto
Työsuoja

Marjo Lindeberg, tarkastaja

“

**Miksi juuri
esihenkilöiden
työn kuormituksen
valvonta?**

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Valvonnan taustaa

- Valvontahavaintojen perusteella esihenkilöiden työssä on esiintynyt lisääntyvästi psykososiaalista kuormitusta.
- Esihenkilötyössä laaja-alainen tehtävänkuvaa muuttuvassa toimintaympäristössä ja erilaiset vaatimukset työtehtävissä.

Esihenkilötyön kuormituksen valvonta vuosina 2020-2023

Valvonnan tavoite on, että työnantajat

- tunnistavat työpaikkansa lähiesihenkilöiden ja tulosvastuullisten tahojen työn psykososiaaliset kuormitustekijät
- osaavat hallita ja ennaltaehkäistä haitallisia kuormitustekijöitä
- tunnistavat työterveyshuollon asiantuntijaroolin kuormitusasioissa.

Jos työpaikan esihenkilöiden työnteon edellytyksiin ei panosteta, mitkä ovat vaikutukset työyhteisön työhyvinvoinnille?

Tarkastukset toimialoittain TOP 5

- O Julkinen hallinto ja maanpuolustus
- Q Terveys- ja sosiaaliala
- F Rakentaminen
- G Tukku- ja vähittäiskauppa
- N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Esihenkilötyön psykososiaalisen kuormituksen valvonnan havaintoja 2020-2023

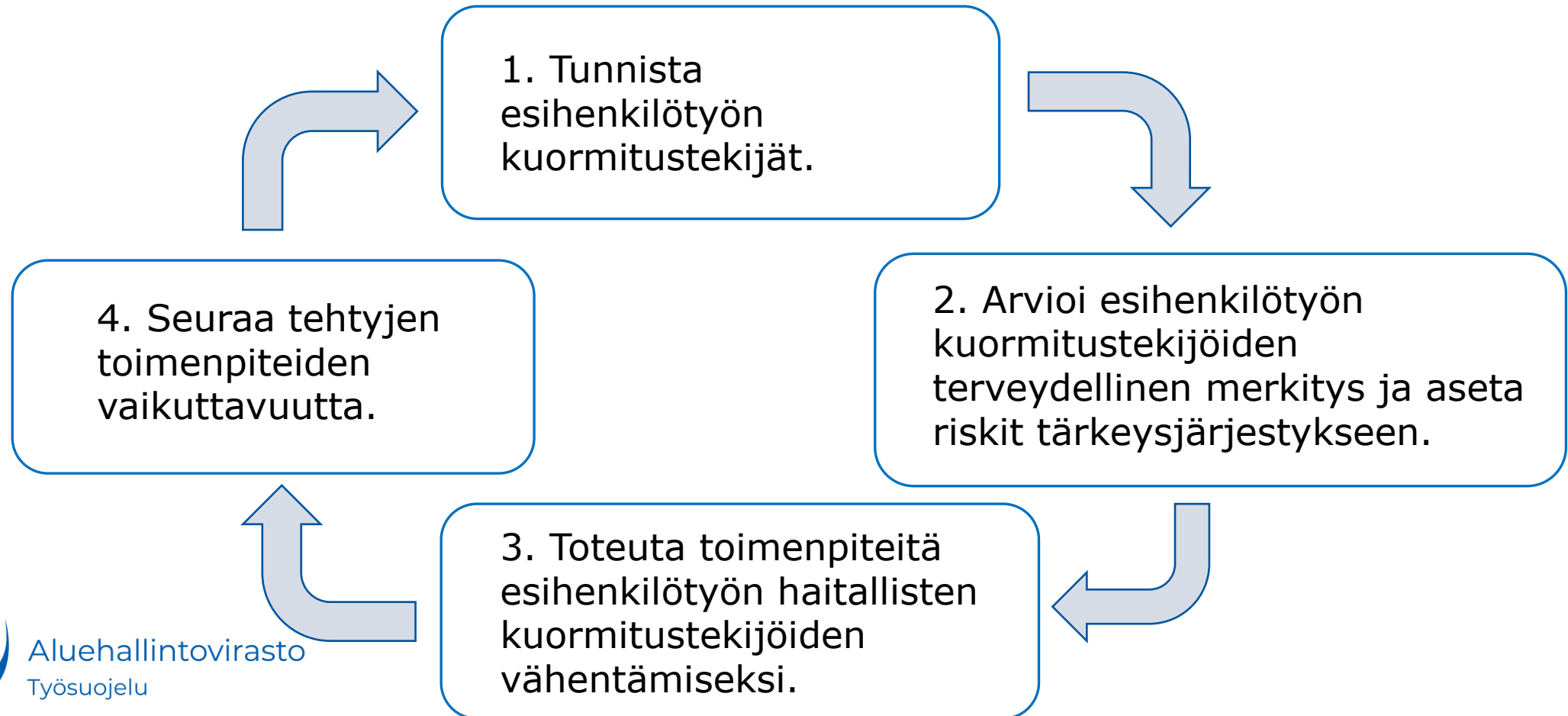

Aluehallintovirasto
Työsuoja

Anu Pulkkinen, tarkastaja

Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi: työturvallisuuslaki (738/2002) 10 §

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Esihenkilötyön vaarojen selvittäminen ja arviointi

- 37 % ei velvoitteita
- 63 % puutteita

Suurimmassa osassa puute oli se, ettei esihenkilötyön psykososiaalisia kuormitustekijöitä ollut tunnistettu ja arvioitu ollenkaan.

**Pohdittavaksi:
Tehdäänkö
esihenkilötyöhön oma
työn vaarojen
selvittäminen ja
arviointi?**

Työterveyshuollon työpaikkaselvitys: työterveyshuoltolaki (1383/2001) 12 §

Työterveyshuollon työpaikkaselvityksen täytyy kattaa myös esihenkilötyö ja sen psykososiaaliset kuormitustekijät.

Työterveyshuolto selvittää ja arvioi työn ja työpaikan olosuhteiden terveellisyyden ja turvallisuuden sekä arvioi, millainen merkitys niillä on työntekijöiden terveyteen ja työkykyyn.

**Esihenkilö
on myös
työntekijä**

Työterveyshuollon työpaikkaselvitys

- 33 % ei velvoitteita
- 67 % puutteita

Suurimmassa osassa työpaikkaselvityksiä esihenkilötyötä ei ollut huomioitu ollenkaan.

Esihenkilötyön psykososiaalisten kuormitustekijöiden terveydellistä merkitystä ei ollut arvioitu.

**Pohdittavaksi:
Miten työpaikkaselvitys
kannattaa toteuttaa, jotta
se pitää sisällään
esihenkilötyön
kuormitustekijät?**

Mitkä ovat esihenkilötyöhön liittyvät psykososiaaliset kuormitustekijät?

Aluehallintovirasto
Työsuoja

Marjo Lindeberg, tarkastaja

Työn psykososiaaliset kuormitustekijät -kysely

Kysely valvonnan apuvälineenä:

- saadaan tietoa esihenkilöiden tai työntekijöiden kokemuksista työpaikalla esiintyvistä psykososiaalisista kuormitustekijöistä ja näiden haitallisuudesta ennen varsinaista tarkastuskäyntiä
- kyselyn tulosten perusteella voidaan valvontaa kohdentaa niihin asioihin, jotka kuormittavat esihenkilöitä tai työntekijöitä erityisen usein
- tulokset käsitellään tarkastuksella ryhmätasolla.

Työpaikat voivat itsenäisesti käyttää kyselymenetelmää.

Esimerkki työn psykososiaaliset kuormitustekijät -kyselyn osiosta

Kuinka usein seuraavat asiat ovat kuormittaneet haitallisesti sinua työssäsi edeltävän 6 kk:n aikana?	Hyvä tilanne				Huono tilanne		Ei koske työtäni
	Ei ole kuormittanut lainkaan	Kuormittanut harvoin	Kuormittanut silloin tällöin	Kuormittanut melko usein	Kuormittanut erittäin usein		
1. Epäselvyydet tehtävänkuvissa tai vastuissa	1	2	3	4	5	6	
2. Epärealistiset tai kohtuuttomat tavoitteet	1	2	3	4	5	6	
3. Liiallinen työmäärä työaikaan nähden	1	2	3	4	5	6	

Esihenkilöiden kokemuksia työhön liittyvistä haitallisista psykososiaalisista kuormitustekijöistä

Lähde: Työn psykososiaaliset kuormitustekijät -kyselyn tulokset / työsuojelun vastualueet

Psykososiaalisten kuormitustekijöiden arviointiin vaikuttavia tekijöitä

Valvonnassa esiin nousseet muun muassa

- tehtäväkokonaisuuden laajuus
- työn luonteeseen liittyvät tekijät
- korona-ajan muuttuvat ohjeistukset ja työntekemisen muutokset.

Voimavaratekijänä työyhteisön ja kollegojen tuki.

Toimenpiteet esihenkilötyön psykososiaalisten kuormitustekijöiden hallintaan

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Anu Pulkkinen, tarkastaja

Työnantajan velvollisuudet esihenkilötyön psykososiaalisen kuormituksen hallintaan

- Työnantaja on tehnyt tai suunnitellut riittäviä toimenpiteitä suhteessa työpaikan esihenkilöiden työn kuormitustekijöihin.
- Esihenkilöille on annettu opetusta ja ohjausta kuormittumisen välttämiseksi.
- Työnantaja seuraa jatkuvasti työyhteisön tilaa ja esihenkilöillä on edellytykset hoitaa psykososiaaliseen kuormitukseen liittyviä tehtäviään.

**66 %
tehdystä
tarkastuksista
havaittu
puutteita**

Mitä työnantajan tulee tehdä?

- Syihin kohdistuvat – estetään kuormitustekijöiden haitallisen vaikutuksen syntyminen
- Vaikutusta vähentävät – vähennetään kuormitustekijöiden haitallista vaikutusta
- Kielteisiin seuraamuksiin kohdistuvat

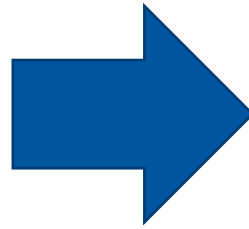

Huolehdittava, että esihenkilöillä
on edellytykset tehdä työtään.

Toimenpiteiden kohdennus juurisyihin

Valvontahavainto:

Toimenpiteet eivät ole kohdistuneet esihenkilötyöhön, eivätkä kuormitusta aiheuttaviin syihin.

Huomioitavaa:

- Yleiset työhyvinvointia parantavia toimenpiteet eivät ole yksin riittäviä
- Toimenpiteiden pitää kohdistua niihin syihin, jotka aiheuttavat kuormitusta
- Konkreettiset, yksilöidyt toimenpiteet:
 - tosiasiallinen vaikutus esihenkilöiden kokemaan haitalliseen kuormitukseen
 - arviointimahdollisuus.

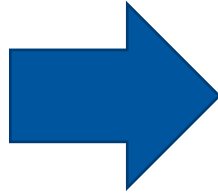

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Toimenpiteiden toteutus

Valvontahavainto:

Toimenpiteitä on suunniteltu, mutta ei toteutettu.

Huomioitavaa:

- Suunnittelu ei pelkästään ole riittävää
- Toimenpiteiden riittävyys
 - vaikutuksen on oltava kuormittumista vähentävä
- Toimenpiteiden toteutumista sekä niiden vaikutusta ja riittävyyttä on seurattava

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Työmäärä kuormitustekijänä: toimenpiteet kuormituksen vähentämiseksi

Syihin kohdistuvat:

- Tehtävien uudelleen organisointi / mitoitus
- Työnjaon tarkastaminen
- Työprosessien selkeyttäminen
- Tehtävien priorisointi

Vaikutusta vähentävät:

- Koulutus
- Työyhteisön tuki
- Työaikajärjestelyt
- Tauottaminen

Kielteisiin seuraamuksiin kohdistuvat:

- Varhainen tuki
- Työterveyshuollon tuki
- Työn mukautus

Työmäärä kuormitustekijänä: pohdittavaksi

- Onko työn määrä tiedostettu ja tunnistettu kuormitustekijä esihenkilötyössä?
- Mitä toimenpiteitä teidän työpaikallanne on tehty työmäärän hallitsemiseksi?
- Onko koettu kuormitus vähentynyt toimenpiteillä?
- Miten toimenpiteiden riittävyttä on seurattu?

Keskeytykset kuormitustekijänä: tunnistaminen ja toimenpiteiden nimeäminen

- Tarkemmin, mitä keskeytykset ovat:
Miksi työ keskeytyy? Mitä työnantaja edellyttää?
Pitääkö aina olla saatavilla?
Mikä on totuttu toimintatapa?
- Mitkä työt vaativat keskittymistä, jolloin keskeytykset kuormittavat? Saako työaikaan rauhallisia hetkiä, ettei aina tarvitse olla saatavilla?
Voiko työaikaa näihin töihin rauhoittaa esimerkiksi etätyöllä?
- Tarvitseeko työsähköpostia lukea reaaliajassa?
Puhelinajat? Tavoitettavissa olevat ajat?

Pienetkin toimet voivat vaikuttaa koettuun kuormitukseen.

Työnantajan valvontavastuu

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Marjo Lindeberg, tarkastaja

Vastuut työturvallisuudesta työpaikalla

- Pääsiallinen vastuu lähtökohtaisesti työnantajalla
 - Työsuojeluvastuut määriteltävä työsuojelun toimintaohjelmassa
- Turvallisuustyön pitäisi olla osa jokaisen esihenkilön ja työntekijän normaalia työnkuvaa
- Työsuojelun ja työterveyshuollon asiantuntijat tukevat linjaorganisaation turvallisuustyötä
- Työsuojelupäällikkö ja työsuojeluvaltuutettu ovat lainsäädännön edellyttämiä asiantuntijoita ja yhteistoimintahenkilöitä työpaikalla

Esihenkilöiden työolosuhteiden valvontavastuu

- Työnantajan valvontavastuu koskee esihenkilöiden esihenkilöitä
 - Esihenkilöt ovat työntekijäasemassa
- Valvontahavaintona
 - Esihenkilöiden työn kuormittavuutta ja työolosuhteita ei seurattu, koska esihenkilötyön psykososiaalisia kuormitustekijöitä ei oltu selvitetty ja arvioitu.
 - Työsuojeluvastuiden epäselvyys
 - Tiedonkulun puutteet

**Kenellä on
esihenkilötyön
valvontavastuu?**

Muistilista työnantajalle

Esihenkilötyön kuormitus hallintaan

- Onko esihenkilön työhön tehty työn vaarojen selvitys ja arviointi?
- Onko esihenkilön työhön tehty työterveyshuollon työpaikkaselvitys?
- Onko esihenkilöllä riittävät resurssit hoitaa tehtäväänsä?
- Onko esihenkilö saanut riittävän perehdytyksen tehtäviinsä ja vastuihinsa?
- Saako esihenkilö tukea omalta esihenkilöltään?
- Miten seuranta on työpaikalla järjestetty?

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

“

**Työyhteisön paras
tuki on jaksava
esihenkilö!**

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Lopuksi

- Työnantajan on huolehdittava, että työpaikalla selvitetään ja arvioidaan työhön liittyvät psykososiaaliset kuormitustekijät työn kuva ja luonne huomioiden
 - työterveyshuollon asiantuntijuuden hyödyntäminen
 - jatkuvuus
- Esihenkilötyön edellytykset tulee varmistaa – vaikutukset työyhteisössä?
 - yksilönäkökulma
- Esihenkilötyössä on paljon voimavaroja, joita vahvistamalla voidaan hallita työn kuormittavuutta

Mistä saa lisätietoa?

- Tämän verkkoseminaarin tallenne ja podcast yleisökysymyksistä: tyosuojelu.fi/live33
- Työturvallisuuskeskuksen verkkopalvelu: ttk.fi
- Työterveyslaitoksen verkkopalvelu: ttl.fi

Työn psykososiaaliset kuormitustekijät -kysely

- Maksuton
- Sopii myös esihenkilötyön kuormitustekijöiden selvittämiseen
- Lisätietoa työsuojeluhallinnon verkkopalvelussa:
<https://tyosuojelu.fi/kuormituskysely>

“

**Webinaaritalenteet
ja podcastit
yleisökysymyksistä
löydät sivulta
tyosuojelu.fi/live**

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Aiemmat verkkoseminaarit

- Häirinnän ennaltaehkäisy ja käsittely työpaikalla
- Työn psykososiaalinen kuormitus – Miten laki velvoittaa työnantajaa?
- Työnantajan vastuu työväkivallan hallinnassa
- Työterveysyhteistyö edistää psykososiaalisen kuormituksen hallintaa
- Psykososiaalinen kuormitus rakennusalan työjohtotehtävissä

“

**Nähdään
taas!**

Aluehallintovirasto
Työsuojelu

Tietoa työsuojelusta ja tulevista tapahtumista

- Tilaa uutiskirje: tyosuojelu.fi/uutiskirje
- Seuraa meitä somessa
 - Facebook: Työsuojeluhallinto
 - LinkedIn: Aluehallintovirasto – Työsuojelu
 - X: @tervettatyota
 - Instagram: Työsuojelu
 - YouTube: Työsuojeluhallinto
 - TikTok: tyosuojeluhallinto

Aluehallintovirasto
Työsuojelu